

Verslag vergadering Gebruikersraad Microdata Services
Woensdag 24 mei 2023, 9.30-12.00 uur
CBS Den Haag

Aanwezig:

Michiel Bijlsma (SEO, voorzitter)
Ruben Dood (CBS, directeur Beleidsstatistiek en Dataservices)
Annemarijn de Boer (UMC Utrecht, Julius Centrum)
Kees Leidelmeijer (InFact)
Erwin Zijleman (CPB)
Robert Verheij (NIVEL, Zorginstituut NL en TiU)
Kasia Karpinska (ODISSEI en EUR)
Idske de Jong (Gemeente Amsterdam, OIS)
Ran van den Boom (CBS, hoofd Microdata Services, gast)
Ivo Gorissen (Senior Relatiebeheerder Microdata Services CBS, secretaris)

Afwezig:

Maurice Bun (DNB)
Bas van der Klaauw (VU)
Albert Wong (RIVM)
Henry van der Wiel (EZK - Bedrijfsleven & Innovatie)
Jan Dirk Vlasblom (SCP)

Agenda

De agenda wordt als volgt vastgesteld:

1. Opening, vaststellen agenda
2. Mededelingen
3. Actiepunten vorige vergadering
4. Nationale en internationale ontwikkelingen in het datalandschap
5. Ontwikkelingen bij Microdata Services (Roadmap)
6. Rondvraag en sluiting

2. Mededelingen

- **Nieuwe leden**
De nieuwe leden, Kasia Karpinska (ODISSEI, EUR) en Idske de Jong (Gemeente Amsterdam, OIS) worden welkom geheten door de voorzitter en stellen zichzelf voor. Een ander nieuw lid, Jan Dirk Vlasblom (SCP), kon helaas niet aanwezig zijn bij het overleg. De nieuwe leden nemen de vacante plaatsen in van Paul de Graaf (O&BI Rotterdam), Marike Knoef (Netspar) en Jannine van de Maat (SCP).
- **Chief Data Officer CBS**
Het data landschap is in beweging, zowel nationaal als internationaal. Vanuit haar taak van statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in de behoeften van praktijk, beleid en wetenschap wil het CBS helpen het datalandschap goed in te richten. Om hier invulling aan te geven heeft het CBS een Chief Data Officer voor de externe contacten aangesteld. Ruben Dood vervult deze rol. Hij zal hier invulling aan geven door onder meer deel te nemen in relevante externe gremia.
- **Publiceren op instellingsniveau**
Er heeft bij het CBS een herbezinning plaatsgevonden over publiceren op instellingsniveau. De belangrijkste punten uit het nieuwe beleid zijn dat er over statische verschijnselen op gemeenteniveau gepubliceerd mag worden en dat er op instellingsniveau gepubliceerd mag worden mits de betreffende instelling hiervoor toestemming gegeven heeft. In alle gevallen moet het gaan om statistisch of wetenschappelijk onderzoek dat voldoet aan de AVG-grondslagen voor onderzoek. Het mag dus nooit gaan om onderzoek bedoeld ter promotie van een instelling. Bij de outputcontrole ziet het CBS of het om uitkomsten op instellingsniveau

gaat en kan controleren of de benodigde toestemming gegeven is. Alhoewel de beleidsregel gestoeld is op verzoeken op dit terrein uit het verleden, is niet uit te sluiten dat er verzoeken komen die aan de randen van het beleid zullen raken en waarvoor 'jurisprudentie' opgebouwd zal worden.

De beleidsregel is gepubliceerd in de Staatscourant: [Staatscourant 2023, 12517 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).

De leden beschouwen dit als een welkome uitbreiding op de mogelijkheden tot wetenschappelijk onderzoek met de CBS-microdata. Als antwoord op een vraag van een van de leden zegt het CBS toe de Gebruikersraad inzicht te zullen geven in de opgebouwde jurisprudentie over het al dan niet geven van toestemming tot publiceren op instellingsniveau.

3. Actiepunten vorige vergadering

- Het CBS gaat na in hoeverre het mogelijk is om onderzoekers inzicht te geven in de planning van de overgang naar VMWare en de mogelijkheid om met name bij grote instellingen te overleggen of een instellingsgerichte aanpak een betere keuze is dan een onderzoekers/projectaanpak.
Is gebeurd. Er is inzage gegeven in de planning, met een aantal instellingen zijn afspraken gemaakt over de overgang als instelling en er is extra communicatie ingezet over de overgang naar VMWare.
- Er wordt gezocht naar een nieuwe vertegenwoordiger voor de Gebruikersraad uit de universitaire wereld.
Is gebeurd.
- Bij de volgende vergadering presenteert het CBS de stand van zaken rond de roadmap zoals deze op dat moment is.
Dit onderwerp wordt onder punt 5. besproken..
- In overleg met een van de leden bekijkt het CBS de mogelijkheid om heldere informatie op de CBS-website op te nemen over de wettelijke kaders voor onderzoek via de Microdata Services.
Is gebeurd.
- Het CBS stuurt de Gebruikersraad de Uitdieping resultaten gebruikersenquête 2022, met daarin onder meer een uitsplitsing naar verschillende groepen gebruikers (o.a. kort/lang werkzaam op de Microdata Services). De leden reageren hier naar behoeven schriftelijk op.
Is gebeurd.

4. Nationale en internationale ontwikkelingen in het datalandschap

Het CBS geeft aan betrokken te zijn bij een aantal nationale en internationale ontwikkelingen. Sommige zullen Microdata Service minder raken, zoals de Manifestgroep (een samenwerkingsverband bestaande uit 16 grote uitvoeringsorganisaties dat zich inzet voor dienstverlening aan burgers en ondernemers), PGDI (Programmaraad Generieke Digitale Infrastructuur, die moet voorzien in een verzameling van standaarden, afspraken(stelsels) en voorzieningen die door alle publieke dienstverleners wordt gebruikt voor hun digitale dienstverlening aan burgers en ondernemers) en IBDS (Interbestuurlijke Datastrategie, databeleid dat wil voorzien in een verantwoorde inzet van data voor maatschappelijke opgaven).

Ontwikkelingen rond de Data Governance Act (DGA) zullen waarschijnlijk wel invloed hebben op Microdata Services. De DGA is het geheel van Europese regels en beleid waarmee veilig delen van data gegarandeerd kan worden. In dit kader is het CBS gevraagd om de rol op zicht te nemen van bevoegd orgaan voor wetenschappelijk en statistisch hergebruik van data. In de DGA worden een negental 'Data spaces' onderscheiden. Een van de eerste Data Spaces die gestalte krijgt is de European Health Data Space (EHDS), waarvoor door een consortium bestaande uit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het RIVM, Health-RI, ICTU en het CBS een Direct Grant is ingediend bij de Europese Commissie.

Op de vraag van een van de leden of gegevens bij het CBS voor operationele toepassingen gebruikt kunnen worden, meldt het CBS nadrukkelijk dat deze gegevens conform de Wet op het CBS uitsluitend voor statische en wetenschappelijke toepassingen gebruikt mogen en zullen worden, nooit voor praktische toepassing op individueel niveau.

Een van de leden geeft aan bij een tweetal onderzoeken betrokken te zijn die hieraan raken (wetgevingsvergelijking tussen landen en de acceptatiegrenzen van burgers waar het gaat om het delen van data). Buiten de vergadering zal hierover nader gesproken worden met het CBS. De leden geven aan de ontwikkelingen met belangstelling te volgen en zijn blij met de betrokkenheid van het CBS.

5. Ontwikkelingen bij Microdata Services (Roadmap)

Het CBS geeft aan dat er meerdere aanleidingen zijn voor het opstellen van een Roadmap voor Microdata Services: de uitkomsten van de gebruikersenquêtes onder microdatagebruikers, de voortdurende groei van het gebruik van de beveiligde microdata-omgeving van het CBS, de vraag naar uitbreiding van de verwerkings- en opslagcapaciteit, de verscherpingen van het toezicht door het CBS als uitvloeisel van het Rapport 'Remote Access to Microdata' van Van den Berg (cs), de verscherping van het CBS-beleid over het delen van data met opdrachtgevers, de ambitie in het CBS meerjarenprogramma 2024–2028 over data-gedreven werken en nationale en internationale ontwikkelingen in het datalandschap.

Het CBS is voornemens om in de komende jaren achtereenvolgens de volgende stappen te zetten: 'De basis op orde' (verbetering IT, personele uitbreiding Microdata Services, organisatorische veranderingen), 'Betere facilitering' (Self Service Portal, vervanging hardware tokens door software tokens), 'Meer bieden' (ODISSEI, Social Science and Humanities Open Cloud for the Netherlands (SSHOC-NL), DGA en Data Spaces (o.a. EHDS)) en 'Grotere bruikbaarheid data' (als uitvloeisel van de voorgaande stappen en door in te haken op innovaties zoals privacy preserving technieken, synthetische data, remote execution).

De leden geven aan dat zij zich verheugen over de aanpak van het CBS rond de verbeteringen van de dienstverlening van Microdata Services en dat ze deze met belangstelling volgen. Wel vragen ze om de communicatie met microdata-gebruikers nadrukkelijk mee te nemen in de Roadmap. Het CBS zegt toe hier zeker aandacht aan te geven. De leden wijzen er op dat het CBS paal en perk mag stellen aan de eisen van gebruikers. Zo wordt aangegeven dat R packages bevat die inefficiënt met geheugenruimte omgaan. Vanuit ODISSEI is er in het verleden een presentatie geweest waarin tips en tricks aan de orde kwamen om de analyses met aanmerkelijk minder geheugenruimtebeslag uit te voeren. Het CBS zal tips en tricks verzamelen en eventueel in overleg met ODISSEI een presentatie verzorgen.

Een van de leden vraagt of er na de overgang op VMWare nog wel herhaalde Awarenessvragen komen. Het CBS meldt dat dit het geval zal zijn en dat verdere uitwerking volgt.

De leden geven aan dat er behoefte is aan het versiebeheerprogramma Git in de beveiligde CBS-microdata-omgeving. Het CBS onderzoekt of dit mogelijk is.

Het CBS gaat dieper in op het Self Service Portal (MUZIEK, Microdata Utility met Zelfbediening, Inzichtelijkheid, Efficiency en Klantgerichtheid) waaraan gewerkt wordt in overleg met een klankbordgroep bestaande uit microdata-gebruikers. Doel is dat er een Self Service Portal komt waarbij onderzoekers meer zicht hebben op wat er in hun project speelt (bestanden, onderzoekers, kosten), beter geïnformeerd zijn (serviceweekenden, nieuwe bestandsversies, status aanvragen etc.), eenvoudiger verzoeken in kunnen dienen (projectaanvragen, nieuwe onderzoekers, nieuwe bestanden etc.) en dat het CBS efficiënter verzoeken op kan pakken en zo goed aan de toenemende vraag kan voldoen.

De leden juichen deze ontwikkeling toe. De getoonde voorbeelden leiden tot de volgende aanbevelingen:

- Graag een bericht ruim voor het verlopen van een machtiging via het Self Service Portal.
- De overzichten graag downloadbaar maken (pdf of Excel).
- Zorgen voor goede rechten voor toegang afhankelijk van de rol (onderzoekers, projectleider, tekenbevoegde, hoofd instelling).
- Overwegen om het outputblad op projectniveau te doen en niet op het hoofdniveau.
- Maak het optioneel om de overall gegevens bij te houden, aangezien er nu bij sommige instellingen geen toegewezen persoon is en bij andere instellingen er wel behoefte aan is

- Zorgen voor goede communicatie, o.a. helder aangeven wat het voor de gebruikers betekent als ze met het Self Service Portal gaan werken.

Het CBS neemt deze punten mee in de uitwerking.

6. Rondvraag

Op verzoek van de leden wordt in de volgende vergadering van de Gebruikersraad aandacht besteed aan de stand van zaken rond het Self Service Portal (MUZIEK).

Voor de volgende vergadering wordt gekeken of het mogelijk is om een onderzoeker te laten vertellen over een microdata-onderzoek.

De volgende reguliere vergadering van de Gebruikersraad zal fysiek plaatsvinden bij Nivel.

Actiepunten:

- *Het CBS geeft de Gebruikersraad inzicht in de opgebouwde jurisprudentie over het al dan niet geven van toestemming tot publiceren op instellingsniveau.*
- *Het CBS verzamelt tips en tricks over efficiënter geheugengebruik in R en verzorgt eventueel in overleg met ODISSEI een presentatie hierover.*
- *Het CBS zal de microdata-gebruikers nadrukkelijk meenemen bij de uitwerking van de Roadmap.*
- *Het CBS zorgt dat de Awarenessvragen na de overgang naar VMWare terug komen.*
- *Een van de leden geeft aan bij een tweetal onderzoeken betrokken te zijn die hieraan raken (wetgevingsvergelijking tussen landen en de acceptatiegrenzen van burgers waar het gaat om het delen van data). Buiten de vergadering zal hierover nader gesproken worden met het CBS.*
- *Het CBS onderzoekt of het mogelijk is om het versiebeheerprogramma Git in de beveiligde CBS-microdata-omgeving beschikbaar te stellen. Na de vergadering bleek Git reeds aanwezig te zijn in de CBS-microdata-omgeving, waarmee dit actiepunt vervalt.*
- *Het CBS neemt de volgende aanbevelingen mee bij de uitwerking van het Self Service Portal:*
 - *Graag een bericht ruim voor het verlopen van een machtiging via het Self Service Portal.*
 - *De overzichten downloadbaar maken (pdf of Excel).*
 - *Zorgen voor goede rechten voor toegang afhankelijk van de rol (onderzoekers, projectleider, tekenbevoegde, hoofd instelling).*
 - *Overwegen om het outputblad op projectniveau te doen en niet op het hoofdniveau.*
 - *Maak het optioneel om de overall gegevens bij te houden, aangezien er nu bij sommige instellingen geen toegewezen persoon is en bij andere instellingen er wel behoefte aan is*
 - *Zorgen voor goede communicatie, o.a. helder aangeven wat het voor de gebruikers betekent als ze met het Self Service Portal gaan werken.*
- *In de volgende vergadering wordt aandacht besteed aan de stand van zaken rond het Self Service Portal (MUZIEK).*
- *Er wordt gekeken of het mogelijk is om een onderzoeker te laten vertellen over een microdata-onderzoek bij de volgende vergadering van de Gebruikersraad.*